

Priloga k 15. štev. „Učiteljskega Tovariša“, dne 9. aprila 1909.

bimo okroglo število 16 milijonov ali na tančnejše:

Slovenec . . .	1,370.000
Hrvatov . . .	2,864.000
Srbov . . .	6,466.000
Bolgarov . . .	5,200.000
Skupno . . .	15,900.000

Jugoslovani tvorijo torej trikrat toliko prebivalstva, kakor ga ima evropska Turčija ali celo Avstralija, za polovico manj jih je od Italije in za tretjino Japonev. Po številnem razmerju odgovarjajo Ogrski brez Hrvaške in Slavonije.

T.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca marca: K 58.769.31.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštih znamkah. Na prošnje brez vprišljivate navedenih znamk se ne odgovarja.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Učiteljska tiskarna je na svojem občnem zboru dne 7. t. m. podala poročilo, ki je bilo z odobravanjem sprejeto. Poročilo, ki ga objavimo prihodnjic, pove več.

Kranjsko.

Občni zbor „Narodne Šole“ se je vršil dne 7. t. m. v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Poročilo objavimo prihodnjic.

Vdovsko učit. društvo je imelo svoj občni zbor dne 7. t. m. v ljubljanskem „Narodnem domu“. Klerikaleci so kopali jamo drugim, pa so sami padli vanjo. Poročilo prihodnjic.

Učiteljsko društvo za radovaljški okraj ima občni zbor dne 15. aprila t. l. ob 2. popoldne na Jesenicah.

Dnevni red:

1. Volitev predsednika.
2. Poročilo tajnikova in blagajnikova.
3. Kako nam je v mladini zatirati neusmiljenost in zbujni rahločutnost. Poroča tov. Ivo Erbežnik.
4. Volitev društvenih odbornikov.
5. Slučajnosti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješolski vestnik.

**** Odlikovanje.** Profesorja na hrvaški gimnaziji v Zadru, Emilijana Lileka, rodom Slovenca, je cesar odlikoval z vitežkim križem Franc-Jožefovega reda.

**** Na prvi državnli gimnaziji v Ljubljani** se bo zistemiziralo pet novih učnih mest, in sicer eno za filologijo, dve za nemški jezik, eno za zgodovino in eno za naravoslovje.

**** Osebna vest.** Dež. šol. svet je odobil namestitev g. A. Dolencu kot suplentu na I. drž. gimn. v Ljubljani za drugi tečaj l. 1908/09.

*** Ravnatelj c. kr. učiteljišča v Ljubljani** g. Anton Černivec se pomakne v VI. čin razred.

Književnost in umetnost.

A. Rapè. Mladini. I. zv. z 8. slikami. Vsebina; Povest o Mariei (ilustr.). — K Milavžu (ilustr.). — Turki na Pedreči (ilustr.). — Živali medsebojne prijateljice (ilustr.). — Koščena miza (ilustr.). — Zima (ilustr.). — Dvanajsti (ilustr.). — Vražar Jošt (ilustr.). — Lepa knjiga se pridno razpošilja šolskim vodstvom. Le tri vodstva so knjige vrnile; med temi Celje in Metlika!

Spisi Mišjakovega Julčka. I. zv. z 11. slikami. Knjigovez je pravkar dovršil svoje delo. Knjiga se dobiva v Učiteljski tiskarni po 1 K. Res lepo darilo za pridne otroke!

Kulturno delo.

+ Občni zbor „Matrice Hrvatske“ se je vršil v Zagrebu. „Slovensko Matico“ sta zastopala na občnem zboru predsednik dr. Ilešič in tajnik Podkrajšek. Občni zbor je otvoril predsednik „Matice Hrvatske“, dr. Franjo Arnold, ki je v otvoritvenem govoru poudarjal potrebo narodne kulture. Treba je pobijati vse kosmopolitičke vplive. Literatura, ki je postala

med nami že mednarodna, naj se vrne k narodni duši. Pozdravil je dr. Ilešič, ki se je zahvalil v lepem govoru. Pri volitvah odbora je predlagal Milan Krešić zopetno izvolitev dosedanjega predsednika dr. Arnolda, dr. Rudolf Horvat dr. Vjekoslava Klaica. Pri volitvah se je razvil boj med pristaši čiste stranke prava, ki so kandidirali za predsednika prof. Kršanega, in med pristaši kompromisa s pisateljskim društvom. Ta lista je zmagała z veliko večino. Za predsednika je izvoljen dr. Oton Kučera (147 glasov). Približno ravnotoliko glasov so dobili v razne oddelke izvoljeni Krsto Pavletič, prof. Oton Bošnjak, prof. dr. Stjepan Bosanec, prof. Rob. Pinter, Vladimir Trešec, učitelj Janko Leskovar, Veljko Tomić, prof. dr. Branko Drechsler. V odboru nista več doseđani sedemletni predsednik „Matice Hrvatske“ prof. Gjuro Arnold in dosedanji tajnik dr. Ante Radić.

Politiški pregled.

*** Saniranje deželnih finanč.** Gospozbornična komisija za saniranje deželnih finanč je zborovala 1. t. m. Vložiti namerava iniciativni predlog za financiranje deželnih finanč.

*** V ogrskem parlamentu** je bil sprejet zakon o kongru v tretjem čitanju. Ta zakon je kakor vsi, ki jih je izdelal grof Apponyi, minister za uk in bogocastje, novo sredstvo, s katerim se bodo to pot duhovniki ukenili v jarem madjarske državne ideje. Posebno navdušenje vseh madjarskih poslancev je združil oni paragraf, ki določa, da državna podpora ne pritiče duhovniku, ki ne zna madjarski. Sam glavni govornik klerikalne ljudske stranke, kanadski škof Černoch (Osernoch), ki je poslanec za Ogrsko Skalico, se je odločno izjavil za ta paragraf. To je lep dokaz, da se katoliška cerkev na Ogrskem v sporazumljenu s škofi stavi v službo madjarskega ter materialnega koristim na ljubo zaslužuje madjarski državi.

*** Na mesto dr. Pattala,** ki je postal predsednik drž. zabora, je izvoljen za dež. odbornika na Nižjem Avstrijskem poslanec prof. Sturm. Sturmova oče je bil Slovenec, sin je vnet nemški kršč. socialist. Ko je služboval v Novem mestu, je bil še predsednik „Dolenjskega pevskega društva“.

*** Novo razmerje med Srbijo in Avstrijo.** „Wiener Alg. Zig.“ piše, da so politička vprašanja med obema državama rešena. Kakor se iz Srbije poroča, je položaj v deželi že miren, ljudstvo se je vdalo in zaraditega je tudi mogoče, da ne pride do premene na prestolu. Poslanik Forgach je konferiral s srbsko vladom o ureditvi gospodarskih odnosa med obema državama.

*** Ruska duma.** Gosudarstvena duma je razpravljala o vojaškem kreditu. Poročevalci proračunskega odseka Gučkov je naglašal, da živi sedaj Rusija spričo sramotne kapitulacije ministrica zunanjih del pred Avstro-Ogrsko in Nemčijo v dneh splošne narodne žalosti. Da se tako sramota vbodoče prepreči, je treba močne armade. Zato predлага, naj se vojni upravi v celiem obsegu dovoli zahtevani kredit v znesku 512,825.793 rubljev. Vodja skrajne desnice Buriščević je poudarjal, da je Rusija zadnje dni doživel takšno sramoto, ki je nezaslišana v tisočletni zgodovini ruske države.

Grof Vladimir Bobrinski je izjavil, da ni več časa tožiti o dogodkih zadnjih dneh, marveč da je treba zabeležiti in delati. Ni več daleč čas, ko bo Rusija skupno s svojimi slovanskih bratov obračunala temeljito s sovragi slovanstva.

*** Srbija.** Zastopnik nekega berlinskega časopisa se je razgovarjal s princem Jurijem, ki je dejal, da je bila afara Kolakovč le zadnja kaplja v polni kozarec obrekovan proti njemu. On Kolakovč ni umoril. Če je kdor krit, kriji so tisti, ki sluge, preden je nastopil službo, niso preiskali. Šel bo za nekaj časa v inozemstvo, a Srbija in on se ne ločita, oba sta drug za drugega. Iz Srbije za stalno ne pojde ter se bo vrnil. — Ker je Belgrad izpostavljen Avstriji, se premesti prestolica iz Belgrada v Niš. Sploh je to prvi korak velikih izprememb v Srbiji. Onemogočena bo po prenestitvi prestolice kontrola o razmerah v Srbiji. — V kratkem izide o Srbiji knjiga, ki jo je večinoma spisal kralj Peter. Sodelovali so pri knjigi minister dr. Milanović, šef generalnega štaba Putnik ter ministri za pravosodje, nauk in bogocastje, finance in javna dela. Kralj sam je spisal uvod in obširno študijo o srbskem narodu. Knjiga je že prevedena na angleški jezik.

*** Zarota proti grškemu kralju.** Atenska policija je zasedila zarota proti življenju grškega kralja Jurija. Zaprlj so veliko osumljencev, ki so prvirženci bivšega ministarskega predsednika Ballisa.

*** Odpoved prestol.** Slučaji, v katerih se odpoveduje prestolonaslednik vsem svojim pravicam do pristaša, so redki. Prince Jurij je v tem oziru precej osamljen. Skoraj pred 100 leti se je na Ruskem po smrti svojega starejšega brata Aleksandra I. odpovedal veliki knez Koštantin Pavlovič prestolu v prid svojemu mlajšemu bratu Nikolaju. Razen Jurija živi sedaj v Evropi samo še en princ, ki se je

odpovedal kakor Jurij Karagjorgjevič prestolu in to Wilhelm Hohenzollerski, ki bi moral slediti kot njegov najstarejši nečak Karlu, romunskemu kralju, toda dne 20. dec. 1886. se je odrekel svojim pravicam v prid svojemu mlajšemu bratu Ferdinandu.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konviktja so darovali: tov. Ivanka Simčič iz Iga vasi je nabrala na odhodnici tov. F. Wigeleta, nadučitelja v Loškem potoku, 25 K; iz Josip Travnovče z a p u š c i n e je finančna prokuratura načudno izterjala 33-71 K; Posojilnica v F r a m u 10 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Ivan Neherman, c. kr. okr. šolski nadzornik, Josip Koren in Martin Furlan, vsi iz Proseka pri Trstu; Ivan Dremelj iz Police; Clementina Pilki iz Zaloge pri Komendi; E. Gangl iz Idrije; Vrantsko učiteljstvo: Menglič, Kramar, Vrabl, Jakše, Bizjak in gdč. Bib. Kolšekova. Bog plati!

Uskokom v album. Ugleden član Slomškove zveze, se je izjavil o onih tovariših in tovarišicah, ki prestopajo še zdaj, ko je prišla S. L. S. do vpliva in moči, v Slovensko Zvezdo, tako-le: „Meni se ti ljudje kar naravnost gnusijo, ker pristopajo k nam vsi iz dobičkarjev in koristolovja; navadno prinese vsak že pisano prošnjo v žepu, katero službo bi rad dosegel.“

Kako se vrgajo uskoki. Učiteljica se je predstavila članu deželnega šolskega sveta ter mu razložila svojo željo. Ta ji pravi: „Če ste član Slomškove Zvezde, boste vse dosegli, če pa niste, pa nič.“ — Živila pravilen!

Osebne vesti na Kranjskem. Okrajni šolski svet v Postojni je imenoval za srednje šole izprasanega učit. kandidata dr. J. Šmajda in za suplenta na tamošnji dežki meščanski šoli. — Provizorična učiteljica na novoustanovljenih II. oddelkih ljudske šole v Dev. M. v Polju sta imenovani P. Steyerjeva in Anica Kermavnerjeva. — Imenovani so: Emil Tomšič za Smartno pri Litiji, Marija Modic za Babno polje, Justina Švingar za Dolenjsko pri Ribnici, Ana Zarinik za Moravče, Ivana Mrhar za Krašno, Julijana Kocjančič za Trzin, Matija Primuž za vodjo na dekliški šoli v Kočevju, Vincenc Zalepel za Postojno, Josip Lampe za Ovsje. — Erika Kastrevac v Stari Loki pri Kočevju je izstopila iz službe. — Upokojeni so: Albina Prevec v Preddvoru (začasno), Amalija Pupis v Kotlšku, Ivana Jaklič v Dobrem polju. — Provizorična učiteljica je postala bivša suplentinja v Velikih Laščah Ana Somraková. — Učno mesto v Beli Peči se še enkrat razpiše. — Na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani se sistemično peto mesto veroučitelja. — Dekliška trirazrednica v Kamniku se razširi v štirirazrednico.

Štajerske novice. Za suplentino šole družbe Ciril-Metodove na Muti za novo ustanovljeni drugi razred je bila imenovana v seji družbine vodstva gospa Ana Hrenova, soproga tamošnjega nadučitelja. — Imenovan je učitelj na obrtni šoli v Celju Schramm za pristava na rudarski akademiji v Ljubljenu na Zg. Štajerskem. — Celjski okrajni šolski svet je imel pred kratkim svojo sejo. Ker tov. Gradišnik kot zastopnik učiteljstva še vedno ni potrjen, je učiteljstvo celjskega okraja v okrajnem šolskem svetu brez zastopstva. Na Štajerskem se gode res škandalozne stvari.

Deutscher Lehrerverband für Kran und das Küstenland je zboroval 20. marca v Trstu. Deželni šolski nadzornik prof. Belešar je zborovalec brzjavno pozdravil, deželni šolski nadzornik dr. Kauer je bil pa prisoten pri zborovanju ter prisotne navduševal z besedami; „Wir deutsche Lehrer Triests dürfen uns durch kleinliche Dinge nicht auseinander halten lassen; wenn wir vereinigt sind, sind wir viel stärker. Deshalb soll die nächste Hauptversammlung alle deutschen Lehrer vereinigt sezen!“ Društvo bo slavilo letos v Trstu 40 letnico državnega šolskega začakona. Slavnostni govornik bo c. kr. okr. šolski nadzornik R. E. Peerz. Na Žavezo bo tudi praznovala 40 letnico državnega šolskega zakona; baje bo prevzel slavnostni govor c. kr. okr. š. nadzornik L. Stiasny. Ker je referiral pri „Slovenski zvezzi“, pravi, da je gola nepristranost in značajnost, če govoriti tudi pri „Zavezzi“.

Ponemčevanje Opatije napreduje. V tamšnjo nemško šolo zahaja sedaj že preko 240 otrok. Šola se razširi v kratkem v šestrazrednico in nato v meščansko šolo. Opatijski Nemci so dali za nemško šolstvo doseg 40.000 kron. Poglavitna pomoč pa prihaja od vlade in od nemškega Schulvereina, ki je prav sedaj globoko segel v žep, prevzemši stroške za razširjavo šole.

V morske kopeli v Gradežu bo sprejeti tudi letos kakor navadno 50 škrofuloznih

otrok ubožnih staršev, in sicer zastonj. Otroci morajo biti z Goriško-Gradičanskim in v starosti od 6 do 12 let. Pozivajo se starši, ki imajo škrofulozne otroke, da vložijo do 15. t. m. prošnje oni iz mesta na mestni magistrat, oni z dežele pa na dotična okrajna glavarstva, ki jim mora biti priloženo zdravniško izpričevalo, izpričevalo ubožnosti, domovinski list in rojstni list.

Poročil se je v Trstu dne 27. marca t. l. tov. Julij Cenčič, nadučitelj iz Vrem, z gdč. Mimico Možetovo iz Dolenje vasi pri Senožečah. Bilo srečno!

Umrl je v Škofji Loki v najlepši moški starosti učitelj tov. Josip Svetlic. Umrila ga je sušica. V njem je Škofja Loka izgubila vestevega učitelja, prijetnega družabnika ter za prosveto delavnega moža. Zapušča ženo in hčerklo. Vrlemu tovarišu lahka zemljica!

Umrl je na Dunaju dne 3. t. m. po mučni bolezni vpojeni meščanski učitelj tov. Anton Lipovec, rojen na Koroški Beli, občenian in priljubljen po Gorenjskem. R. i. p!

Velik nemški otroški vrtec osnuje